

Pozsony, 1968. szeptember 13. Sztankó Pál pozsonyi magyar főkonzul jelentése az augusztus 21-i megszállás utáni szlovákiai viszonyokról, amelyben beszámol a magyar lakosság magatartásáról és helyzetéről is (részlet).

SZIGORÚAN TITKOS!

Szám: 1/10/SZT/1968.

Pozsony, 1968. szeptember 13.

Tárgy: Belpolitikai helyzet
(Szlovákia)

Készült: 5 példányban.

Kapják: 3 pl. Központ.

1 pl. Nagykövetség.

1 pl. saját.

[...] ⁴⁸³

A szlovákiai magyar nemzetiség reagálása és magatartása az augusztusi napokban erősen megoszlott. A Csemadok vezetőitől származó értesülések szerint vidéken a helyzet – bár a csapatok bevonulását általában elítélően fogadták – viszonylag nyugodt volt. A magyar és szlovák lakosság közötti korábbi éles feszültségek csökkentek, szinte egység jött létre „az okkupáció ellen”. A magyar lakosság között volt (és van) egy olyan aggodalom, hogy ha a szövetséges (köztük a magyar) csapatok elhagyják majd Szlovákiát, a szlovák lakosság rajtuk, az itteni magyarokon fogja kitölteni bosszúját.

A Csemadokban is többféle irányzat, csoport alakult ki; az egyik élesen elítélte a csapatok bevonulását, a másikat „hurra-optimizmus” jellemezte, s végül a harmadik irányzat igyekezett józanul felmérni a helyzetet és az adott realitásokból kiindulni. Szabó Rezső, a Csemadok főtitkára szerint sikerült ezt az irányzatot érvényre juttatni a Csemadok állásfoglalásaiban, amelyekben kiálltak ugyan a párt, a kormány, a köztársasági elnök mögött, de igyekeztek elkerülni a túlzásokat. Ehhez hozzá kell tenni, hogy a Csallóközben a „gabona városából” (Dunaszerdahely) a Csemadok közvetlen közreműködésével és irányításával működött egy illegális magyarnyelvű adó, amelynek hangvétele nemigen különbözött az akkori szlovák adókéttől. Végül híreink szerint olyan szélsőséges, irredenta nézetek is voltak, amelyek szerint ez kitűnő alkalom lett volna a magyarlakta dél-szlovákiai területek Magyarországhoz való csatolására.

A SZLKP kongresszusán a párt vezető szerveibe a magyar nemzetiségű lakosság korábbi ismert képviselői közül (Lőrincz, Dénes, Fábry, Kosztanko, Asztalos) ⁴⁸⁴ egyiket sem

483 A kihagyott rész az 1968. augusztus 21-i megszállást követő általános politikai helyzetről, a kommunista párton belüli erőviszonyokról, a közhangulatról és a tömegtájékoztatási eszközökben uralkodó viszonyokról szól.

484 Lőrincz Gyula az SZLKP KB Elnökségének, Dénes Ferenc és Kosztanko Antal az SZLKP KB-nak, Fábry István az SZLKP Ellenőrző és Revíziós Bizottságának volt a tagja; Ladislav Asztalos szlovák nemzetiségű KB-tag volt.

választották be. A KB tagjai, póttagjai és a revíziós bizottság tagjai között mindössze 6 magyar nemzetiségű tag van⁴⁸⁵ (itteni magyar vezetők szerint legalább 14-16-nak kellene lennie). A megválasztottak is ismeretlen, vidéken, tsz-ekben vagy egészen alacsony funkcióban dolgozó személyek, akik nem rendelkeznek elegendő felkészültséggel és látókörrel ahhoz, hogy a magyar nemzetiséget a párt felső szerveiben megfelelően képviselhessék. Most tűnt ki, hogy az itteni magyarság eddigi képviselőinek kiválása után a magyar nemzetiség nem rendelkezik olyan politikai reprezentánsokkal, akik a szlovákok felé is megfelelő súllyal tudnák képviselni a magyar nemzetiség érdekeit és a magyar tömegek között is tekintélyt, népszerűséget élveznének. Megítélésem szerint ez a helyzet egy húszéves tudatos politika eredményeként következett be. Dénes elvtárs szerint ez nem az ő (régii magyar vezetők) hibája, hanem a szlovákoké, akik megakadályozták, hogy az öregek helyébe megfelelő, fiatalabb vezetógarnitúra nőjön fel.

A Csemadok képviselői közvetlenül Husáknak vetették fel a magyarok alacsonyszámú képviseletét a párt felső szerveiben (és a Szlovák Nemzeti Tanácsban, ahol hasonló a helyzet). Husák erre rögtön pozitívan reagált, amit a Csemadok KB legutóbbi ülésén elmondott beszédében is kinyilvánított és utána a SZLKP KB Elnökségének ülésén is felvetett. Várható, hogy ennek alapján néhány további magyar nemzetiségű funkcionáriust fognak kooptálni a SZLKP Központi Bizottságába.⁴⁸⁶

Sztankó
főkonzul

MOL, KÜM-TÜK, 1968-Csehszlovákia, 27. d., 003135/23-1968, gépelt, a szerző által aláírt tisztázat

137

Pozsony, 1968. november 9. Sztankó Pál pozsonyi magyar főkonzul jelentése a nemzetiségi kérdés újabb fejleményeiről, a nemzetiségi alkotmánytörvény elfogadásáról és a törvénytervezet elleni szlovák kampányról.

SZIGORÚAN TITKOS!

Szám: 17/5/1968

Pozsony, 1968. november 9.

Előadó: Vargóczy Dezső
alkonzul

Tárgy: Magyar nemzetiségi kérdés
újabb fejleményei

Készült: 5 példányban.

485 Az SZLKP KB-ba 4 (Varga Béla, Mag Gyula, Molnár Imre, Agócs Béla), az Ellenőrző és Revíziós Bizottságba 3 magyart (Magyar János, Németh Jenő, Vajányi László) választottak be.

486 A jelzett kooptálásokra nem került sor.